

tenda esse passim traditur, et usu observatur; cum jurare soleant per Deum verum. Gravior est difficultas de juramentis per deos falsos, in qua enodanda dudum S. Augustinus desudavit (1).

(b) Ob studium cujusque gentis conservandi existimationem et famam, vim habere censentur *asseverationes sub fide regia, sub fide principis, per majestatem regni.*

(c) Nec inter gentes incognita est *fidejussio*, qua gens tertia promittit, a se præstitum iri id, quod gens altera ex pacto debet, nisi id ipsa præstiterit; nec etiam repugnat, quo minus gens tertia alterius obligationem, ut debitor principalis, vel cum altera gente obligationem in solidum recipiat. Priori modo fit *expromittens*, posteriore *correa debendi*.

(d) Peculiaris cautio inter gentes est *guarantia*, seu conventio publica, qua gens genti in securitatem pacti promittit auxilium, si quo eget, contra eum, qui pactum violat.

(e) *Pignoratitia* etiam cautio locum habet, ex jure constituentis pignus, et terminis conventionis æstimanda. Ejus notionem capere licet ex oppignorationibus, quæ olim inter principes Germaniæ invaluerant e. g. Nobilis nummis abundans principi subministrat magnam pecuniæ summam, et quidem irrevocabiliter ex parte creditoris, ita, ut creditor non possit repetere summam capitalem, nisi debitor princeps sponte eam velit reddere. A principe autem debitore vicissim creditor oppidum cum omnibus juribus, fructibus et emolumentis in pignus accipit, eo pacto, ut creditor pignore hoc, quin fructus in sortem imputet, utatur, et fruatur tandiu, donec ab oppignorante debitore reddatur. De justitia hujus contractus inter viros principes ejusdem regni non levis est quæstio, minor futura inter gentes independentes, quæ plus arbitrii habent in æstimandis rerum pretiis et contractuum æqualitate.

(d) Denique cautionis realis et corporalis inter gentes vicem habet *obstagium*, sive pactum, quo cives unius gentis alteri traduntur in securitatem servandæ fidei; qui quidem cives ita traditi *obsides* nuncupantur. Finis igitur obstagii est securitas fidei: ei fini respondet jus detinendi et custodiendi obsidem, atque hujus ipsius obligatio non aufugiendi, sive sua sponte obstagio se obtulerit, sive a suo imperante traditus sit. Nec transfugam gens sua recipere posset absque violatione datæ fidei. Censetur autem libertas oppignorata, non vita obsidis pro casu, quo fides frangeretur; quapropter obsides nequeunt ad mortem condemnari, nisi ipsi delicto suo frangendæ fidei causam dederint.

(1) *Epist.* 154. ubi ita inquit: « qui utitur fide illius, quem constat jurasse per deos falsos, et utitur non ad malam rem, sed ad licitam et bonam, non peccato ejus se sociat, quo per dæmonia juravit, sed bono pacto ejus, quo fidem servavit... Alia quæstio est, utrum non peccet, qui per falsos deos sibi jurari fecit; quia ille, qui ei jurat, deos falsos colit. Cui quæstioni possunt illa testimonia suffragari, quæ ipse commemorasti de Laban et Abimelech, si

» tamen Abimelech, per deos suos juravit, sicut Laban per Deum Jacob. Hæc » ut dixi, alia quæstio est, quæ me merito fortassis moveret, nisi illa exempla » occurrissent de Isaac et Jacob, et si qua alia possunt inveniri. »

CAPUT V.

Jura Belli gentium proprii.

ARGUMENTUM.

CCXCV. Notio belli publici	CCC. Usus juris belli.
CCXCVI. Ceu extremi remedii.	CCCI. Modus ac forma belli.
CCXCVII. Jus belli impugnatum:	CCCII. Socii, auxiliares belli, neutrales.
CCXCVIII. Gentibus assertum.	
CCXCIX. Quæ justa belli causa non sit.	

§. CCXCV.

BELLUM Ciceroni est certatio per vim, Grotio status certantium per vim, qua tales sunt (1); quæ notio etiam privatum bellum, injustam aggressionem, cruentam defensionem, imo et latrocinia comprehendit; sed ob id non continuo rejicienda est; nam priora sunt privata, quam publica negotia et communem cum his naturam habent; et quia de privata æque ac publica violentia, qua quis jus suum persequitur, quæri solet, sitne aliqua justa violentia, seu justum bellum; necessario distingui debet id, quod quæritur, ab eo, de quo quæritur. De privato actum est supra (2). Publicum, seu gentium proprium bellum vocatur illud, quod geritur inter gentes, sive auctoribus iis, qui summum imperium in civitate tenent. Porro civitates potissimum securitatis causa constitutæ sunt, ut ea ob singulorum imbecillitatem conjunctis viribus universorum obtineantur; quapropter dubium non est, quin jus belli in imperantem translatum, eidemque private per se competat. Accedit, quod subditi nec inter se mediis violentis, nec adversus imperantem uti possint (3). Inferes:

(a) Bellum publicum non est, si cives inter se, aut cum extraneis, non consultis imperantibus vi utantur. Imperans subditos rebelles et contumaces non jure belli, sed jure imperii etiam vi adhibita in officio continet, iisque poenam proprie talem irrogat.

(b) Subditi unius civitatis ab extero imperante nequeunt bello peti. Si enim ab his injuria affectus est, ejus reparationem ac satisfactionem ab ipsorum imperante exigat oportet; quam si iste neget, injuria ipsius propria fit, et bello locum dat. Quis coget, inquit, principem exterum, ut imperantem adeat, non ipsos lædentes bello opprimat? Respondeo; violenta defensio tum demum a natura concessa est, quando leniora remedia non suppetunt. At lenius certe remedium est, satisfactionem poscere a principe, quam ad arma mox prosilire.

(c) Si subditis et inferioribus magistratibus bello impetitis spatium non relinquitur imperantem consulendi, jure defensionis violentæ utuntur, et ex tacito ac generali ejus consensu bellum defensivum gerunt; quod proin publicum censi potest.

(1) De J. B. ac P. L. I. C. I. §. 2. Conf. supra §. XV. (f).

(2) Supra §. C. et CI. De privatis bellis et contentionibus justis et injustis intelligenda sunt verba S. Jacobi C. IV, v. 1, 2. « Unde bella et lites in vobis? ... » litigatis, et belligeratis, et non habetis. »

(3) §. CCXIII, CCXV et CCXL.

§. CCXCVI. Cruenta defensio *extremum* salutis expediendæ remedium censetur in jure privato, quando nempe mitioribus viis jus nostrum perfectum tueri non possumus (1). Id multo magis ad bella publica pertinet tot calamitatibus plena, a quibus non potest non abhorrere natura. Cogitanti igitur de jure ac justitia belli non perfunctorie expendendæ sunt miserabiles strages non tam hominum singulorum, sed turmarum, legionum, exercituum; humanorum corporum mutilatio, dilaniatio, conculcatio; direptiones bonorum, eversiones urbium, vastationes agrorum; fulminea tormentorum vis, bellatorum ferocia ac licentia, pavor et consternatio hominum et animalium, orbitas parentum ac liberorum, lamenta senum, terror, desperatio, fuga, inopia, fames, pestilentia, quæque sunt generis istius crudelissimæ plagæ cœlitus immissæ ad castiganda hominum peccata; quando iratum Numen ultori angelo potestatem dat, ut *sumeret pacem de terra, et ut invicem se interficiant* (homines), et datus est ei

gladius magnus (2). Belli calamitates experti Judas Machabæus, et qui cum ipso erant, etsi victores, purgato templo post mortem Antiochi, *rogabant Dominum prostrati in terram, ne amplius talibus malis incidere- rent: sed et si quando peccassent, ut ab ipso mitius corripere- rentur, et non barbaris ac blasphemis homini- bus traderentur* (3). Ex hac consideratione concludes:

(a) Ad extrema remedia decurrendum non est, quamdiu leniora præsto sunt, cujusmodi censentur amicabile compositio, colloquium, transactio, arbitrium, sors, represaliæ.

(b) Antequam vi bellica extorqueatur reparatio juris læsi, ea a gente, quæ injuriam intulit, verbis ac minis petenda est; qui est scopus clarigationis et denunciationis bellicæ. Clarigatio dicitur *rerum vel cujuscunque alterius juris clara voce facta repetitio*. Contra *denunciatio* belli est, qua gens alteri genti voluntatem declarat, jus suum vi armata persequendi. Ab his differt publicatio belli.

(c) Pro leniore remedio, quo controversiæ gentium expediri possunt, multi habent duellum earum consensu decretum; aliter sentiunt non pauci (4).

(d) Quia mitius victoriæ genus, ipsique victo optabilius est, ingenio, quam violentia superari; idcirco licita esse stratagemata, et vi cruentæ etiam præferenda non dubitant. Est autem *stratagema* simulatio vel dissimulatio ad hostem circumveniendum adhibita; ut fit per fictionem fugæ, certæve positionis, per insolitas vestes, vela peregrina, missos exploratores, qui apud hostem consilia, vires et statum illius explorent: *Dominus noster*, inquit S. Augustinus (5), *jubet ad Jesum Nave, ut constituat sibi retrorsus insidias, id est, insidiantes bellatores ad insidiandum hostibus... Cum justum bellum susceperit, utrum aperta pugna, utrum insidiis vincat, nihil ad justitiam interest*. Ab hoc genere plane differt perjurium, perfidia, seu violatio pactorum, et sollicitatio subditorum hostilium ad prodicionem, rebellionem, et deditionem. Quomodo enim impellere et sollicitare fas est ad id, quod ei facere non licet? Qui alteri peccandi causam dat, peccat et ipse. Perfidia autem sponte oblata uti quis potest, haud secus, ac transfugas recipere. Posita etiam justa bellandi causa deliberandum est, expediatne genti anticipem belli fortunam cum tot calamitatibus conjunctam experiri, an potius minora mala patienter ferenda sint; non enim, quæ jure, eadem et belli exitu necessario potior est gens, uti nec victoria argumentum justitiæ est. Sæpe enim arcanis divinæ sapientiæ consiliis in hac terra contingit, ut de innocentia ac probitate triumphum ferat iniquitas; cum providentia Numinis ad decretoriam usque diem

pertineat, qua unicuique reddetur secundum opera sua. Hinc alias belli causas in hac disciplina vocant *justificas*, quæ ad jus, alias *suasorias*, quæ ad prudentiam et utilitatem gentis referuntur.

(e) Cessat jus belli, quamprimum altera gens satisfacere velit, aut æquas pacis condiciones offerat; quamquam titulo expensarum bellicarum, damni dati et securitatis in posterum confirmandæ, longe efficacior satisfactio post, quam ante bellum motum possit exigi.

(f) Cum imperfecta officia ne a singulis quidem in statu primigenio extorqueri possint (6); multo id minus natura gentibus concessisse existimanda est, quæ jure belli populis tam formidando gaudent.

(g) Spectata atrocitate remediorum bellicorum, quæ maxime conscientiam attingunt, et spectata præterea obligatione præferendi remedia leniora acerbioribus, denique spectata etiam subjectione principum christianorum erga S. matrem Ecclesiam de casu capituli: *novit ille*. 13. de judiciis; ita definiendum est, ut æque humanitatis ac pietatis plena fuerit denunciatio evangelica facta apud S. pontificem a rege Angliæ, quam plena sapientiæ responsio data ab Innocentio P. III.

(1) §. C. — (2) Apoc. VI, v. 4. (3) II. Mach. X, v. 4.

(4) L. B. de Martini posit. de jure Gent. §. DCCXII, et tribus sequentibus.

(5) *Question. in Josue, quest. 10. relatus in can. Dominus. 2. XXIII, q. 2.*

(6) §. XVII.

§. CCXCVII. Quando de jure belli, anne gentibus competat, quæstio movetur, in primis jus ipsum, seu facultas moralis segreganda est a recto usu juris. Si enim jus bellandi deficit, ipsum bellum, quod geritur, læsio est juris perfecti, cum obligatione conjuncta resarciendi damna belli; quod non item fit, cum quis jure suo non recte, ceu ex odio utitur. Ad rectum usum juris maxime pertinet *modus et forma*, qua geritur bellum, et *intentio*, qua suscipitur. *Quid culpatur in bello?* inquit S. Augustinus (1)... *nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas, impacatus atque implacabilis animus... hæc sunt, quæ in bellis jure culpantur.* Ad intentionem quoque spectat, quod idem S. Doctor ad Bonifacium Comitem scripsit: *non pax quæritur, ut bellum excitetur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur. Esto ergo etiam bellando pacificus, ut eos, quos expugnas, ad pacis utilitatem bellando perdu-*

cas (2). Ad jus ipsum spectat, 1. ne quis bellum moveat, cui movendi facultas non est; at nemini, præterquam summo imperanti ea facultas competit. 2. Cum jus belli ad jura necessitatis pertineat, oportet, vera necessitas, proindeque justa causa ad bellum sufficiens præsto sit, cui satisfieri, nisi per bellum, non possit; de hac proxime agemus. Nunc qui ipsum belli jus impugnarunt, enumerandi sunt.

(a) Manichæi jure naturali æque ac divino vetitum omne bellum asserebant, Moysen, Josue, ac Davidem de gestis bellis reprehendere haud veriti. Hos bello literario repugnavit S. Augustinus (3).

(b) Anabaptistæ bellum natura, ac veteri lege divina Judæis concessum fuisse, non negabant; at idem christianæ legi, quæ charitatis, ac mansuetudinis lex est, repugnare docebant; contra hos amplum argumentorum agmen eduxit Grotius (4), et catholici scriptores plurimi de controversiis fidei disputantes (5).

(c) Lutherus bella Turcis illata damnavit dicens: *præliari adversus Turcas, est repugnare Deo, visitanti iniquitates nostras per illos* (6). Constat ex SS. Literis, fere in pœnam scelerum non modo et bella, sed alias etiam calamitates a Deo immitti. Hæc ergo, si valeret ratio, nihil remedii vel defensionis contra hostes, pestem, morbos etc. admittere uspiam liceret.

(1) C. *quid culpatur*. 4. XXIII, q. 1. — (2) *Epist.* 207.

(3) L. 22. *contra Faustum* c. 74, 75. ubi longe aliter exhibentur ea, quæ a Gratiano cit. c. 4. versiculo: *unde neque Joannes*, prolata sunt. Sic autem habet S. Doctor: « Alioquin Joannes cum ad eam baptizati milites venirent, dicentes, » et quid nos faciemus? responderet eis, arma abjicite, militiam istam deserite, » neminem percutite, vulnerate, prosternite. Sed quia sciebat, eos cum hæc » militando facerent, non esse homicidas, sed ministros legis, et non ultores » injuriarum suarum, sed salutis publicæ defensores; respondit eis: neminem » concusseritis: nulli calumniam feceritis, sufficiat vobis stipendium vestrum. » Sed quia Manichæi Joannem aperte blasphemare consueverunt, ipsum dominum » Jesum Christum audiant, hoc stipendium jubentem reddi Cæsari, quod » Joannes dicit debere sufficere militi. Reddite, inquit, Cæsari, quæ Cæsaris » sunt, et Deo, quæ Dei sunt. Ad hoc enim tributa præstantur, ut propter » bella necessario militi stipendium præbeatur. Merito et illius centurionis dicentis: » et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et » dico huic: vade, et vadit; et alii: veni, et venit; et servo meo: fac hoc, et » facit, fidem laudavit, non illius militiæ desertionem imperavit. »

(4) De J. B. ac P. L. I, C. II.

(5) Bellarmin. *Tom. I controv. L. III, C. XIV* et binis sequentibus. Becanus in *manual. controv. L. IV, C. 4.*

(6) *Prop. 34 inter. damnatas a Leone P. X.*

§. CCXCVIII. Jus belli gentibus concessum esse a natura, in hunc modum videtur deduci posse. Uti per-

sonis physicis, sic et moralibus attributa sunt jura con-
nata et absoluta æqualitatis, libertatis, conservationis
et perfectionis, tum accedente hominum facto jura
hypothetica ex dominio rerum, et pactis orta; isthæc
jura omnia, spectata hominum corruptione et mutabi-
litate plane inania forent, et ludibrio obnoxia, nisi
adjunctum haberent *jus securitatis*, vi cujus homo
pati non tenetur læsionem suorum jurium. Qui pati non
tenetur læsionem jurium suorum, is, *si læsa jam sunt*,
exigere potest indemnitate, seu reparationem damni,
et satisfactionem pro injuria illata: *si læsa nondum sunt*,
id tamen in præsentem agitur, ut lædantur, vel proxime
lædi possint, quibus jus habet defensionis contra læsio-
nem præsentem, vel præcautionis contra imminentem.
Igitur cum juribus absolutis et hypotheticis gentium con-
junctum est jus securitatis; cum jure securitatis jus
indemnitate, defensionis et præcautionis, si indemni-
tas, et defensio ac præcautio mediis lenioribus obtineri
nequit, necessitas dat jus violentiæ seu belli, ne jura
hæc omnia gentibus a natura concessa aliorum homi-
num malitia, stupiditate, mutabilitate eludantur et con-
culcentur. Enimvero finis civitatum primarius est secu-
ritas, proindeque indemnitas, defensio, præcautio con-
junctis sociorum viribus conservanda; et quemadmodum
ob conjuncta civium jura gravior est injuria gentibus,
quam singulis hominibus illata, sic ob conjunctas tum
vires, tum jura majus et efficacius censei debet gen-
tium jus ad injuriam reparandam, repellendam, aver-
tendam seu præcavendam; hanc securitatem patresfami-
lias suis uxoribus, liberis et famulis, et imperantes
patribusfamilias præstare debent. Si ergo nulla beni-
gnior securitatis conservandæ via suppetit: jus belli
præsto est; de quo ex dictis deductiones dimanant
hujusmodi:

(a) Bellum justum aut reparativum est, sive persecutivum juris
læsi; aut defensivum, aut denique assecratorivum. Exemplum belli
reparativi est, quo a Davide vindicabatur injuria legatis suis illata (1);
aut quo rex Joram indixit bellum regi Moab, nolenti solvere, quod

ex antiquo fœdere debebat (2); *defensivum* erat id, quo suppetias
ferentes rebellibus percussit David (3). *Assecratorivum* foret, quod
grassante armis hoste impio Christiani principes inito fœdere tene-
rentur suscipere; quemadmodum Grotius ait (4).

(b) Quia omne justum bellum ad reparanda vel conservanda jura
pertinet, semper *defensivum* censei potest. Est tamen, ac dicitur
offensivum, quo vis publica primo infertur ad reparandam injuriam
aut præcavendam; *defensivum*, quo præsens vis illata repellitur.

(c) Origo seu jus belli ex jure gentium naturali derivatur, et in
numero jurium transeuntium civitati cuivis competentium haberi
debet, contra ac Grotius existimavit, inter jus ac formam belli
distinguens, et illud quidem juri naturæ, hanc juri gentium volun-
tario adscribens (5). In jure quidem naturæ privato jus violentæ
defensionis ex jure securitatis deducitur. Similiter sentiendum est
de jure belli publici; cum jus gentium voluntarium hodie pro ex-
ploso habeatur.

(d) *Causa* belli ab *occasione* et belli *initis* segreganda est. Cum
enim leniora remedia ante tentanda sint, quam ad arma procurra-
tur; non continuo quævis occasio belli pro justa causa haberi potest.
Initia vero non causa sed primi effectus belli sunt.

(1) II. Reg. X — (2) IV. Reg. III, v. 5. — (3) II. Reg. VIII, v. 5.
(4) De J. B. ac P. L. II, C. XV, §. 12. — (5) Ibid. L. I, C. II, §. 4.

§. CCXCIX. Jus tuendi securitatem propriam perfec-
tum est, et cum jure belli conjunctum. Jus vero tuendi
securitatem alienam est imperfectum; nihilominus eam
vim habet, ut succurrere, et assistere genti liceat, quæ
ipsa non valet tueri jura sua, si et jure gaudet, eadem
vi tuendi, et præ imbecillitate non possit. Utrumque
hoc jus pertinet ad conservanda jura absoluta libertatis,
æqualitatis etc. et hypothetica, non ad eadem pertur-
banda. Quodsi ergo nec propria gentis securitas, nec
alterius gentis jure belli gaudens, atque auxilium pos-
centis periclitatur, locum non habet jus belli, tanquam
remedium extremum et extreme odiosum. Unde inferes.

(a) Quamdiu per delicta, pravosque mores cujusdam gentis alia-
rum gentium securitas non adducitur in discrimen, jus belli ob ea
delicta non competit; nullum igitur est bellum *punitivum*; quia
pena proprie talis requirit jurisdictionem in eum, qui punitur. Quæ
est gens delictorum expers etiam publicorum? Quæ ergo securitas,
pax, tranquillitas haberetur in terris, si gens delinquens ab aliis